

Gilgamesh sien die Diepte: van Skande tot Eer

deur

Gezina Gertruida de Villiers

voorgelê ter vervulling van die vereistes vir die graad

Magister Artium

aan die Fakulteit Geesteswetenskappe

Universiteit van Pretoria

PRETORIA

Studieleier: Prof GTM Prinsloo

Oktober 2000

VOORWOORD

Dit is verstommend dat die mens, ten spyte van al die wetenskaplike kennis en tegnologiese ontwikkelinge wat intussen soveel toegeneem het, vir die afgelope 4000 jaar nog nie veel verander het nie. Die behoeftes, aspirasies, vrese en vreugdes bly presies dieselfde. Die Epos van Gilgamesh vertel van 'n mens - 'n mens in wie elkeen wat dit lees, 'n spieëlbeeld van homself of haarself sien. Soos elke mens moes Gilgamesh leer dat die pad van die lewe nie met maanskyn belig en met rose bestrooi word nie: veel eerder lê die pad met dorings en distels besaai wat krap en steek. Gilgamesh vind uit dat sy eer nie daarin lê om mense, monsters en gode te oortref nie. Nee. Eers nadat hy skandes maak en misluk, beseef hy dat eer te make het met die wyse waarop hy hier en nou lewe : in eer of in skande.

Kortliks wil ek die volgende mense bedank:

- prof. Sakkie Cornelius by die Universiteit van Stellenbosch wat my gehelp het om 'n transliterasie van die Epos te bekom,*
- die personeel by die biblioteek van die Universiteit van Stellenbosch wat die interbiblioteek-lenings so ongekompliseerd moontlik gemaak het,*
- al die dosente van Antieke Tale by die Universiteit van Pretoria vir aanmoediging en belangstelling,*
- Etienne, vir die eerste kritiese opmerkings,*
- Dawie en Braam wat hul ma se studie verduur,*
- Gert Prinsloo, my studieleier, vir die gebruik van sy kantoor, sy rekenaar en sy tyd, sy aanmoediging, bemoediging en sy kritiek,*
- Dawid, vir die eensame geswoeg en gesweet agter die rekenaar, en wat grootliks verantwoordelik is vir die finale afronding van hierdie skripsie.*

Aan God : dankie vir die mense langs die pad van my skripsie.

	Pg
VOORWOORD	i
HOOFSTUK I : INLEIDING	1
1. NAVORSINGSPROBLEEM	1
2. HIPOTESE EN TITEL	3
3. DOEL VAN NAVORSING	3
4. METODE	3
5. STRUKTUUR	5
HOOFSTUK II : BRONNE	7
1. DIE EPOS	7
1.1 Literatuursoort	7
1.2 Inhoud	9
1.2.1 Analities	9
1.2.2 Samevattend	12
1.3 Agtergrond	13
1.4 Redaksiegeskiedenis	17
1.5 Elf of Twaalf Tablette	19
2. SOSIAAL-WETENSKAPLIK	21
2.1 Antropologie en Bybelnavorsing	21
2.2 Bruce Malina se teorie	24
2.2.1 Letterkunde en kultuur	24
2.2.2 Eer en skaamte: kernwaardes van die Mediterreense wêreld in die 1 ste eeu	25
2.2.2.1 Hoe eer toegeken word	26
2.2.2.2 Uitdaging en respons	26
2.2.2.3 Hoe eer gesimboliseer word	27
2.2.2.4 Eervertoon	28
2.2.2.5 Geslagsdifferensiasie	29
2.2.3 'n Diadiese persoonlikheid	30
2.2.4 Samevatting	30

3. LETTERKUNDIGE TEORIE	31
HOOFSTUK III : EER-EN-SKAAMTE-MOMENTE IN DIE GILGAMESH-EPOS	37
A. DIE PROLOOG	37
B. (i) KONING GILGAMESH: 'N MAN VAN EER GEDRA HOM SKAAMTELOOS	42
B. (ii) ENKIDU (a) Sy Skepping	47
(b) Sy Inisiasie	50
C. KOMPETISIE: DIE KONING SE EER WORD UITGEDAAG	58
D. EER GESOEK: HUMBABA DOODSVERAGTEND TEGEMOET	65
E. EER IN DIE WEEGSKAAL: TWEE BANGBROEKE OF TWEE HELDE?	75
F. EER BEKOM: HUMBABA WORD OORWIN	81
G. EER VERWERP: 'N GODIN IN DIE SKANDE	89
H. DIE DOOD: NIE DAT NIE, MAAR HOE	100
I. ONTDAAN VAN EER: OP SOEK NA DIE EWIGE LEWE	111
J. DIE GEHEIM VAN DIE EWIGE LEWE: DIE TOETS GEDOP	129
K. DEUR Oë VOL TRANE	143
HOOFSTUK IV : INTEGRASIE VAN GEGEWENS	144
1. INTERPRETASIE VAN DIE EPOS	144
2. GEVOLGTREKKING: DIE HIPOTESE AANVAAR OF VERWERP	147
3. LEEMTES IN DIE NAVORSING EN TERREINE VIR VERDERE ONDERSOEK	150
4. FINALE OPMERKINGS	151
BIBLIOGRAFIE	152
OPSOMMING	154
SUMMARY	155
SLEUTELTERME	156
KEY WORDS	156